

22 Ιανουαρίου 2018
Αριθμ. Πρωτ.: 215543/3019/2018
Πληροφορίες: Παρασκευή Γαληνού
τηλ.:2131306743

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ
Σολωμού 60
104 32 Αθήνα

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΥΡΙΑΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΑΥΤΟΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ
Σταδίου 29
101 10 Αθήνα

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΥΡΙΑΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΑΓΡΟΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΣΦΑΛΙΣΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ
Σταδίου 29
101 10 Αθήνα

ΕΦΚΑ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΠΟΝΟΜΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ
Αγ. Κωνσταντίνου 8
102 41 Αθήνα

Θέμα: Στέρηση ασφαλιστικών και προνοιακών παροχών στα ύστατα του βίου λόγω οφειλών παρά την επάρκεια εργασιακής και ασφαλιστικής συνεισφοράς

Προ καιρού (24.6.2016), απευθύναμε το 215543/23504 συνημμένο έγγραφο στην τότε Δ/ση Παροχών του ΟΑΕΕ εκθέτοντας τις σκέψεις μας για εισήγηση νομοθετικής πρωτοβουλίας, προκειμένου να αντιμετωπιστεί ένα θέμα το οποίο συνιστά σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα και θέτει υπό αίρεση τη στοιχειώδη λογική των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης και πρόνοιας και κατ' επέκταση τη νομιμοποίησή τους. Αναφερόμαστε στην αδυναμία χορήγησης σύνταξης γήρατος ή αναπηρίας από άμεσο δικαίωμα και κατ' επέκταση σύνταξης θανάτου από μεταβίβαση σε άτομα τα οποία, καίτοι έχουν συμπληρώσει και πληρώσει χρόνια ασφαλιστικού βίου πολύ πάνω από τα απαιτούμενα για θεμελίωση δικαιώματος, οφείλουν εισφορές και μάλιστα διογκωμένες λόγω επαυξήσεων για κάποια χρόνια, κατά τα οποία δεν ανταποκρίθηκαν στις ασφαλιστικές υποχρεώσεις. Πρόκειται για άτομα μεγάλης ηλικίας, πολύ μεγαλύτερα από το εκάστοτε ηλικιακό όριο συνταξιοδότησης, όταν πρόκειται για σύνταξη γήρατος ή/και με σοβαρά προβλήματα υγείας που αντιστοιχούν σε συντάξιμο βαθμό αναπηρίας, όταν πρόκειται για σύνταξη αναπηρίας. Συχνά, πρόκειται για άτομα με διπλή επέλευση ασφαλιστικού κινδύνου, γήρατος και αναπηρίας. Για τον ίδιο λόγο που δεν λαμβάνουν σύνταξη, δεν λαμβάνουν παροχές ανασφάλιστων υπερηλίκων ή

αναπηρικά επιδόματα από την Κοινωνική Πρόνοια, επειδή ο λόγος που δεν λαμβάνουν σύνταξη είναι τα χρέη από εισφορές και επαυξήσεις. Στο έγγραφο μας, αναλύονταν συνοπτικά αυτά τα προβλήματα και περιλαμβάνονταν προτάσεις, οι οποίες προέκυψαν από ανταλλαγές και καταγραφές με πολλούς πολίτες της κατηγορίας και των αναφορών που έχουμε εξετάσει.

Στην από 8.8.2016 (ΔΠΣΥΝ/Φ11/12/1146090) απάντηση της τότε Δ/σης Παροχών Συντάξεων γίνεται συνοπτική μνεία στην μη επιτρεπτική νομοθεσία, όπως είχαμε άλλωστε υποστηρίξει, --κάνοντας λόγο για νόμιμες ενέργειες των διοικητικών οργάνων-- και ελάχιστη αναφορά σε σκεπτικό επί των προτάσεων που εκθέσαμε, περί διαμόρφωσης ασφαλιστικής συνείδησης και συμμόρφωσης με κανόνες δικαίου του ευρύτερου κοινωνικοασφαλιστικού συμβολαίου. Επ' αυτού, είχαμε ήδη προλάβει την τοποθέτηση εκτιμώντας ότι οι υπερήλικες χωρίς εισόδημα και τα άτομα με αναπηρία χωρίς παροχές δεν συνιστούν τον πιο αποτελεσματικό τρόπο για να προαγάγουμε την ασφαλιστική συνείδηση, μεταξύ άλλων και επειδή η τεκμαιρόμενη τιμωρητική αντίληψη δεν συμβιβάζεται με το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και δεν επενεργεί θετικά επί των νεότερων. Οπωσδήποτε, δεν αρμόζει η τιμωρητική αντίληψη στο προνοιακό σύστημα. Στις περιπτώσεις που εξετάσαμε, η άρνηση καταβολής δεν ήταν το προέχον που καθόρισε τις εξελίξεις. Οι ασφαλισμένοι δεν τα κατάφεραν και αντικειμενικά στοιχεία πείθουν ότι δεν βοηθήθηκαν ιδιαίτερα για να ανταπεξέλθουν στις ασφαλιστικές υποχρεώσεις.

Από τις περιπτώσεις που είχαμε τότε εκθέσει η γυναίκα που γεννήθηκε το 1929 έλαβε σύνταξη στο πλαίσιο της συγκυριακής ρύθμισης που ίσχυσε παροδικά και με περιορισμένο πεδίο εφαρμογής (χρέος έως 50.000 ευρώ). Ο άνδρας που πάσχει από νεοπλασία του σιγμοειδούς έλαβε κοινωνικό εισόδημα αλληλεγγύης, τη μόνη προνοιακή παροχή που δεν αποκλείει λόγω ασφαλιστικών οφειλών στο πλαίσιο συγκατοίκησης με άλλα συγγενικά ή μη πρόσωπα, μια πολύ χαμηλή παροχή, άκρως αναντίστοιχη των αναγκών του/της υπερήλικα ή του/της βαριά αναπήρου. Τώρα θα παρουσιάσουμε και άλλες ενδεικτικές περιπτώσεις, προκειμένου να μπορούν να αξιοποιηθούν για την εισήγηση νομοθετικής ρύθμισης **«με την επέλευση του ασφαλιστικού κινδύνου και εφόσον έχουν καταβληθεί εισφορές για το χρόνο θεμελίωσης δικαιώματος, κατά περίπτωση γήρατος, αναπηρίας, θανάτου, εξετάζεται η διαγραφή του ασφαλιστικού χρόνου για τον οποίο οφείλονται εισφορές και χορηγείται σύνταξη με υπολογισμό του ταμειακά ενήμερου ασφαλιστικού χρόνου».**

Επικουρικά, εναλλακτικά ή/και συμπληρωματικά, προς την προηγούμενη πρόταση, εκτιμούμε ότι απαιτείται ρύθμιση που να αίρει την ύπαρξη χρεών από ασφαλιστικές εισφορές ως μοναδικό λόγο στέρησης προνοιακών επιδομάτων αναπηρίας. Διαφορετικά, η χώρα μας έχει σοβαρό πρόβλημα συμμόρφωσης με διεθνείς συμβάσεις ως προς την προστασία των ατόμων με αναπηρία και των ηλικιωμένων, αφού εγνωσμένα στερεί τα προνοιακά επιδόματα που προβλέπονται κατά κατηγορία αναπηρίας και για τους υπερήλικες, στις περιπτώσεις που κατ' εξοχήν απαιτούνται, επειδή ο λόγος για τον οποίο αποκλείονται από τις προνοιακές παροχές συμπίπτει με το λόγο για τον οποίο αποκλείονται από τις ασφαλιστικές παροχές. Εγνωσμένα και κατά πρόβλεψη, λοιπόν, κάποια άτομα με αναπηρία και κάποιοι/ες υπερήλικες στερούνται πόρων διαβίωσης και από τις δύο πηγές. Η εναλλακτικότητα που προβλέπεται και ο έλεγχος προϋποθέσεων, για να παίρνουν προνοιακό επίδομα όσοι και όσες πολίτες με αναπηρία δεν έχουν εισόδημα από σύνταξη λόγω δικής τους εργασίας, καταλήγει να παράγει κατηγορία πολιτών που δεν λαμβάνουν προνοιακό επίδομα ακριβώς επειδή δεν έχουν συνταξιοδοτικό εισόδημα. Αντίστοιχα, ηλικιωμένα άτομα που έχουν διαβεί το όριο ηλικίας για συνταξιοδότηση στερούνται το κοινωνικό επίδομα αλληλεγγύης και για όσους/ες συντρέχει και αναπηρία ομοίως και το προνοιακό επίδομα ακριβώς επειδή δεν έχουν σύνταξη, παρότι αυτές οι παροχές απευθύνονται στα ηλικιωμένα και ενδεχομένως ανάπηρα πρόσωπα που δεν λαμβάνουν σύνταξη. Η ύπαρξη κατηγορίας προσώπων χωρίς καθόλου εισόδημα δεν μπορεί να είναι συμβατή με τις υφιστάμενες διεθνείς συμβάσεις. Θα αρκούσε η

νομοθέτηση κανόνα δικαίου ότι *δεν στερούνται προνοιακών επιδομάτων αναπηρίας ή/και κοινωνικού επιδόματος αλληλεγγύης για ανασφάλιστους υπερήλικες άτομα που, ενώ καλύπτουν τις λοιπές προϋποθέσεις, δεν λαμβάνουν σύνταξη για το μοναδικό λόγο ότι οφείλουν εισφορές (για χρόνο πέραν αυτού που απαιτείται για θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη).*

Ενδεικτικές περιπτώσεις

Από τις αναφορές που έχουμε εξετάσει, πρόκειται για ασφαλισμένους στα Ταμεία που συνενώθηκαν στον ΟΑΕΕ, χωρίς να αποκλείονται και περιπτώσεις από τα ελεύθερα επαγγέλματα των Ταμείων που συνενώθηκαν στο ΕΤΑΑ, εκτιμώντας από αναφορές με προβλήματα υπαγωγής πολύ πριν την επέλευση των ασφαλιστικών κινδύνων. Κατά κανόνα, αφορούν περιπτώσεις διαδοχικής ασφάλισης. Απευθυνόμενοι στον ΕΦΚΑ και στη Δ/ση Προστασίας ΑμεΑ, παρέχουμε ονομαστικά στοιχεία για να μπορεί να ελεγχθεί και από εσάς το ασφαλιστικό ιστορικό κατά περίπτωση.

235721

Η κα είναι 53 χρονών (γεν το 1964). Εργάστηκε επί 6 χρόνια εμποροϋπάλληλος και ασφαλίστηκε στο ΙΚΑ. Επί 12 χρόνια υπήρξε συνεταιίρος σε εμπορική επιχείρηση και ασφαλίστηκε στον ΟΑΕΕ όπου και κατέβαλε όλες τις εισφορές. Από το 2012 έως το 2015 λειτούργησε δική της επιχείρηση και σε αυτό το διάστημα διαγνώστηκε με θρομβοπενική πορφύρα, οι ανάγκες νοσηλείας της οποίας δεν επέτρεψαν τη βιώσιμη λειτουργία αυτής της επιχείρησης, η οποία και έκλεισε στις αρχές του 2016, χρόνος κατά τον οποίο εμφανίστηκαν και άλλα προβλήματα υγείας που απαιτούν διαρκή θεραπεία. Το ποσοστό αναπηρίας της είναι 67% σύμφωνα με την από 6.4.2017 γνωμάτευση της ΑΥΕ, με διάρκεια ισχύος από 1.4.2017 έως 31.3.2019, διάρκεια η οποία επηρεάζει το ποσό που μπορεί να παρακρατηθεί από δικαιούμενη σύνταξη αναπηρίας. Με προγενέστερη γνωμάτευση (9.2.2016), είχε αποδοθεί το ίδιο ποσοστό αναπηρίας για ένα χρόνο. Σύμφωνα με υπολογισμό του ΟΑΕΕ, το συνολικό χρέος της ήταν 14.551,16 ευρώ την 1.12.2016 αλλά η ίδια αδυνατούσε να καταβάλει 8.051,16 ευρώ. Στις 29.9.2017, το χρέος είχε ανεβεί στις 16.461,56 ευρώ και αδυνατούσε να καταβάλει 9.461,56 ευρώ. Έχει λάβει απορριπτικές αποφάσεις για το επίδομα βαριάς αναπηρίας από το Δήμο Παλλήνης, με μοναδικό λόγο απόρριψης την ύπαρξη χρονικών ασφαλιστικών προϋποθέσεων για σύνταξη αναπηρίας, δηλαδή επειδή θα δικαιούτο σύνταξη, αν δεν είχε χρέη ή αν είχε διαθέσιμα ποσά για να προκαταβάλει ό,τι δεν μπορεί να παρακρατηθεί από τη βραχεία και επαναλαμβανόμενη διάρκεια αναπηρίας που της αποδίδει το ΚΕΠΑ .

234253

Ο κ. ...είναι 49 χρονών (γεν. το 1968) και έχει καταβάλει εισφορές για τουλάχιστον 20 χρόνια, με σύνολο ασφάλισης τα 25 χρόνια. Σύμφωνα με την από 5.10.2015 Γνωμάτευση της ΑΥΕ, έχει ποσοστό αναπηρίας 70%, με πολλαπλά προβλήματα που ξεκινούν από πολιομυελίτιδα κατά τη νηπιακή ηλικία. Έχει ασφαλιστεί στο ΙΚΑ για τέσσερα χρόνια και περί τα δέκα στον ΟΑΕΕ, σε κοινή επιχείρηση με τον αδελφό του, σε εργασία περί τα λάστιχα αυτοκινήτων. Μετά την έναρξη δικής του επιχείρησης, δεν κατάφερε να πληρώσει όλες τις εισφορές του, λόγω επιδείνωσης της υγείας του και υπολειτουργίας της επιχείρησής του. Διέκοψε τη δραστηριότητα το 2015 και έκτοτε στερείται πόρων διαβίωσης, έχοντας λάβει απορριπτικές αποφάσεις τόσο από τον ΟΑΕΕ όσο και από την Κοινωνική Πρόνοια.

230198

Ο κ. είναι 73 χρονών (γεν. το 1945) και έχει καταβάλει εισφορές για 32 χρόνια. Έχει αναγνωρίσει και εξαγοράσει τα χρόνια της στρατιωτικής θητείας. Σύμφωνα με την από 17.10.2014 Γνωμάτευση της ΑΥΕ, έχει ποσοστό αναπηρίας 98% από 29.6.2012 και εφ' όρου ζωής. Κατά τις αφηγήσεις του, το πρακτορείο ΠΡΟΠΟ που διατηρούσε δεν είχε δραστηριότητα από το 2010 που αντιμετώπισε προβλήματα υγείας και κατάφερε να κλείσει τα βιβλία του στη Δ.Ο.Υ. το 2012. Στο από 24.10.2016 αίτημα για σύνταξη, του γνωστοποιήθηκε χρέος 93.779,27 ευρώ, από το οποίο ο ίδιος εκτιμά ότι πάνω από το μισό είναι από τις προσαυξήσεις.

233737

Ο κ.είναι 69 χρονών. Ξεκίνησε από πωλητής και αργότερα άνοιξε δική του επιχείρηση κατασκευής μοκετών και άλλων ειδών σπιτιού. Είχε ασφαλιστεί για 10.650 ένσημα στον ΟΑΕΕ και για 1.200 στο ΙΚΑ στις 10.6.2011 που υπέβαλε αίτημα για σύνταξη. Στις 24.10.2012, του γνωστοποιήθηκε χρέος 49.700 ευρώ, στο οποίο δεν μπορούσε να ανταποκριθεί. Παρέμεινε άνεργος και άστεγος περί τα τέσσερα χρόνια. Παρά τα προβλήματα της υγείας του, εργάστηκε σε μισθωτή εργασία και προσέθεσε αρκετά ένσημα στο ΙΚΑ, προκειμένου, όπως του υποδείχτηκε, να λάβει σύνταξη, υπολογίζοντας μόνο τον πληρωμένο χρόνο ασφάλισης στον ΟΑΕΕ, δυνατότητα που δεν υφίσταται πλέον. Επίσης, προσπάθησε να ενταχθεί στην πρόσκαιρη ρύθμιση για χρέος ως 50.000 ευρώ, πλην, όμως, δεν ενέπιπτε η περίπτωση του με την επικαιροποίηση των οφειλών. Στις αφηγήσεις του, κυριαρχεί το ότι πλήρωσε τις οφειλές του στο ΙΚΑ και κατέβαλε αποζημιώσεις στους εργαζομένους του. Λόγω της βεβαρημένης υγείας του, ανησυχεί για την περίοδο που δεν θα μπορεί να εργαστεί καθόλου και θα επιβαρύνει τα παιδιά του, αδυνατώντας να αποδεχτεί ότι μπορεί και ποτέ να μη λάβει σύνταξη. Από τα χρόνια που αναφέρει στο ασφαλιστικό ιστορικό και συγκριτικά με το ύψος της οφειλής, συμπεραίνουμε ότι τα περισσότερα και πολύ πάνω από αυτά που απαιτούνται για θεμελίωση είναι χρόνια για τα οποία καταβλήθηκαν εισφορές.

237059

Η καείναι 58 χρονών και της έχει αποδοθεί ποσοστό αναπηρίας 86% από το ΚΕΠΑ, με διάρκεια ισχύος από 1.7.2017 έως 31.7.2018. Είχε ασφαλιστεί στο ΤΕΒΕ διατηρώντας κυλικείο στο Τελωνείο της Θεσσαλονίκης επί πέντε χρόνια, για τα οποία και πλήρωσε τις εισφορές της. Στη συνέχεια, άνοιξε προσωπική επιχείρηση, την οποία λειτουργούσε ο σύζυγός της και έχουν πληρωθεί εισφορές έως τον 12^ο του 2008. Έγινε διακοπή το 2012. Σε πρώτο αίτημά της για σύνταξη αναπηρίας, αποδόθηκε μη συντάξιμο ποσοστό (60%). Ύστερα, αξιολογήθηκε από το ΚΕΠΑ, ενόψει χειρουργείου, για να λάβει περίθαλψη ανασφαλιστού και της υπεδείχθη να αιτηθεί επίδομα βαριάς αναπηρίας, το οποίο και της χορηγήθηκε. Η ίδια είχε μείνει με την πεποίθηση ότι δεν μπορούσε να αιτηθεί σύνταξη αναπηρίας από τον ΟΑΕΕ το 2014. Σε πρόσφατο έλεγχο, διαπιστώθηκε ότι συνέτρεχαν προϋποθέσεις συνταξιοδότησης κατά το χρόνο που χορηγήθηκε επίδομα βαριάς αναπηρίας. Διακόπηκε η προνοιακή παροχή και εκδόθηκε πράξη καταλογισμού για οφειλή 12.833 ευρώ, την οποία και δεν μπορεί να πληρώσει. Σε δική μας αναζήτηση στοιχείων ασφάλισης, από το αρχείο του ΕΦΚΑ μη Μισθωτών, προκύπτουν επτά πληρωμένα έτη ασφάλισης, με χρέος από οφειλές και προσαυξήσεις περί τις 25.500 ευρώ. Δεν είναι σε θέση να καταβάλει το ποσό που απαιτείται για έκδοση συνταξιοδοτικής απόφασης και μάλλον θα έχει πρόβλημα ασφαλιστικού δεσμού. Διαμένει με τον άνεργο γιό της εκτός Θεσσαλονίκης και φαίνεται να μην μπορεί να ενταχθεί σε κανένα πρόγραμμα βοήθειας παρά τις προσπάθειες της Κοινωνικής Υπηρεσίας στο Δήμο που κατοικεί.

Το 2002 και το 2003 είχαμε απευθυνθεί γραπτά και προφορικά στα αρμόδια όργανα της κοινωνικής ασφάλισης και της κοινωνικής πρόνοιας για αυτή την κατάσταση και ενημερωθήκαμε ότι αργότερα (2009;) συστάθηκε επιτροπή για να μελετήσει τα θέματα. Δεν γνωρίζουμε αν κατέληξε σε προτάσεις περί του πρακτέου. Κατά τη διερεύνηση αναφορών, είχαν πέσει στην αντίληψή μας περιπτώσεις χορήγησης της προνοιακής παροχής όταν συνέτρεχε καταληκτική νόσος. Η δική μας πρόταση ήταν να προηγηθεί αποτίμηση της αδυναμίας να ασκηθούν ασφαλιστικά δικαιώματα, συμπεριλαμβάνοντας και την αδυναμία πληρωμής οφειλών, προκειμένου να απελευθερωθεί η άσκηση προνοιακών δικαιωμάτων, χωρίς να έχουμε τότε υπεισέλθει σε διάκριση μεταξύ χρόνου θεμελίωσης και πλεονάζοντος ή σε συσχέτιση των οφειλών με το χρόνο που απαιτείται για θεμελίωση ασφαλιστικών δικαιωμάτων.

Κατά την εξέταση αναφορών, έχουμε εντοπίσει να πλήττονται οι γυναίκες μέσω της εκπροσώπησής τους από άνδρες, συζύγους, αδελφούς, πατέρες, να αναπτύσσεται επιτηδευματική και επιχειρηματική δραστηριότητα στο όνομά τους αλλά ερήμην τους, να μην πληρώνονται εισφορές παρά τη συμμετοχή τους σε εταιρείες και να το μαθαίνουν ή να συνειδητοποιούν τη σημασία αυτής της εμπλοκής, όταν βρίσκονταν με βαριές ασθένειες ή σε άλλες δύσκολες καταστάσεις και αδυνατούσαν να λάβουν προνοιακές παροχές.

Ένα φαινόμενο που αναπτύσσεται όλο και πιο συχνά και όλο και πιο διογκωμένο είναι η χορήγηση προνοιακών παροχών και η εκ των υστέρων διακοπή τους λόγω της δυνητικής ύπαρξης ασφαλιστικού δικαιώματος, με έκδοση πράξεων καταλογισμού για επιστροφή χρημάτων, τα οποία δεν μπορούν να επιστρέψουν οι πολίτες ενώ στερούνται παντελώς πόρους διαβίωσης. Επ' αυτού, θα υποβάλουμε σχετική πρόταση σε εύθετο χρόνο.

Προς διευκόλυνσή σας, συνάπτουμε το απαντητικό έγγραφο της Δ/σης Παροχών Συντάξεων και το σχετικό της Ανεξάρτητης Αρχής, προκειμένου να εξετάσετε τη δυνατότητα προτάσεων νομοθετικής ρύθμισης, για να τεθούν υπόψη της πολιτικής ηγεσίας, στην οποία είχε αποσταλεί και το παλαιότερο έγγραφο μας.

Παραμένουμε στη διάθεσή σας για όποια συνεργασία εκτιμήσετε ότι θα διευκολύνει το έργο σας και οπωσδήποτε θα εκτιμήσουμε τις απόψεις σας για τα προτεινόμενα.

Με εκτίμηση

Ανδρέας Ι. Ποτάκης
Συνήγορος του Πολίτη

Συνημμένα:

1. ΔΙΠΣΥΝ/Φ11/12/1146090/8.8.2016...
2. 215543/23504/24.6.2016
3. 215543/23645/27.6.2016

Κοινοποίηση:

1. Σε όλους τους αναφερθέντες για το ίδιο θέμα